

# בעקבות היראה.

(עיונים)

ולעתים קרובות אין תפלתה מתקבלת. נופלת היא ביד השנית - והרי אין קולה נשמע. גדול צערה בעת ההיא. וגדולות אבדותיה. איל עולם אשר נאלם מי כמוהו באלים - ומי כמוהו באלמים... ועוד יד שלישית משמשת. היא העולה על השנית ועד הראשונה לא באה. היא לשון שקופה אטומה: שקוף מבפנים ואטום מבחוץ. לגבי עצמה והבאים בסודה רחבה היא. פתוחה היא, ולגבי אחרים הרואים את פניה ואינם יורדים לסוף דע ה- אין בה כל המדו הללו רק חלופיהן.

ביד השלישית הזאת מסורה מחשבת היראה. מי שהלך אורים ויש נוגה לו מעל ראשי הנביאים דרך כתפות החכמים אל תוך ידיו אמונה - בלשון הוא דיו. בעל לשון עשירה ורחבה מלאה ופתוחה. זו מונה מספר לניעי דעתו ולכלם בשמות תקרא. אך מי שלא הלך דרך האורים ממש ואין נגהם אלא נגדו. ברחוק מקום קצת - אז מעט לו בלשון זו. מוטב היה לו אילו לא ידע כלל את הלשון הזאת מעולם, ומעכשו היה בא ללמדה. ברם זה נזק: שידעה ולא אל-נכון ידעה. תרגום המועד להזיק יש לו בכל מושג שלה ואינו נפטר מענשו של זה.

ולדוגמא: כשאמרין לו "יראה" - הרי אין תרגומו אלא כך ראש כפוף, מצח מקומט, עינים תוהות, גב גבן שמאל מרתתת. ימין מכה "על-חטא", ארכובות נוקשות, ברכים כושלות, קרסולים מועדות.

ולא ידע שתרגום זה כופר בדברי היודע מה זו יראה ומה פרושה. מקור מוצאה ומאין באה. הן הוא אמר ולא נחם, דבר ולא ישיבנה: "הכזה - אבחרהו? הלכוף כאגמון ראשו ושק ואפר יציעו הלזה - רצון לה?" דברי ישעיהו בן אמוץ.

ולא חלק היודע הזה על דעת היודע השני, יואל בן פתואל שמו, אשר קרא ואמר: "שובו בכל לבבכם, ובצום ובכבי ובמספדי." יש אשר צריך הבכי וצריך המספד. צריכה הכפיפה כאגמון וצריכים השק והאפר. יש שעות הבאות לעולם שבאשמתנו הן צריכות לכך. אולם לא הן יראתו של מקום, לא הן ולא מקצתן. לא עצמה הוא זה, רק הכשר לקבלתה.

כשאדם מצטער שכינה מה אומרת - קלני מראשי קלני מזרועי" (משנה). לא יבוא הצער בקהל יראים! היראה לא צער היא, לא כאבי, לא דאגת תמרורים. ומשל למה היא דומה? לרטט יראתו של אב על בנו הקטן האהוב לו, בשעה שהוא מורכב על כתפו והוא רוקד עמו ושחק לפניו. להיות נזהר בו שלא יפול. יש כאן שמחה שאין דומה לה. עונג שאין דומה לה והיראה הנעימה כרוכה על עקבם. אינה מעכבתם בחרות הרקוד. אינה מטיפה בם טפה של מרה. אדרבא היא מעודדת אותם. עוברת היא בתוכם, כחוט-השררה זה הזוקף והמאלם. ומסבבת היא אותם, כמסגרת צנועה זו המשוה הן ונועם. היא תוסיף קיום. היא תחזיק מעמד. "יראת ה' תוסיף ימים".

ברי לו לאב שילדו מורכב עליו היטב, שלא יפול רוכבו אחורי, שהרי הוא זוכרו בכל עת. לרגע לא ישכחהו. כל תנועה קלה בו ירגיש, לבל יזח ממקומו. לבל יטה הצדה - ולפיכך לבו בטוח והוא מרקד והוא משחק. אם ברי לו לאדם שצרו-חיייו עליו נשא על מרומי הכרתו, שלא יפול משם אחורי, שאף לרגע לא ישכחהו. יזכרהו בכל עת ביראה ינצרנו לרגעים יפקדנו - אז לבו בטוח, והוא מרקד והוא משחק.

ושחקתי לפני ה'! (שמואל ב' ו' כ"ב).

אנו נורזנים בזה את מאמרו החשוב של ידיד ה' הרה"ג ר"א ספלן זצ"ל, מוקדש ליום זכרון פטירתו שנדפס בשנת רנ"פג בירחון "ישרון". היוצא בברלין, ועשה בשערנו רשם גדול על בני הדעת ובעלי הרוח. שאליהם כון בדבריו.

קשה מאד לרדת הערכה מרזאימה של האישיות הגדולה הלזו, הופעה אי-רגילה של אור נשמתי ש - באדם ונעימות-נצח של חיי עליתיו!...

קשה מאד להעריך כמו את גדל האבדה לכל בית ישראל בהלקחו ממנו בלא-ערת, בהקטפו באבו בעצם לשר-עלומי.

קשה מפני שגדולה היתה נשמרתו ועשירים היו חיי-רוחו ואך מעט מוציר מהמרתחש בעמק עמקי נשמרתו גלה בדבריו, ביחוסיו ובמאמריו.

במאמרו הנוכחי הוא מגלה לנו כמה מהגיונותיו הפנימיים העשירים, שלא היו ידועים קדם; המאמר מגלה לנו את שאיפת-הקדש לשלמות-חיי ישראל שקננה בלב הגדול, לא די החלק, לא נכונה ההסתפקות במועט היפה - כליל רנפארית חיים ישראלים, תורה תמימה - זוהי משאת נפשנו ולה נעבד אף נכון - - -

ובתתנו את דביו אלה לפני קהל קוראינו במקום הערכה, הננו רוצים להאמין, שימצאו בהם אותם היחידים אליהם הקדיש המנוח הגדול את דבריו, אשר ירגישו ויבינו את דברי נשמתו, יקשיבו ויאזינו לצלילי שירתו בת-הנצח ויספגום לתוך נשמתם הם - וחיתה רוחו בקרבם לעד - - -

נבקש שלום ונרדפה לדעת מקור מוצא היראה, ומאין באה? (ר' ישראל סלנטר ז"ל)

לא רבים יקראו את דברי אך לא לרבים אני צריך וגם לא רבים צריכים לי. כלום יש להם פנאי לאותם "הרבים" בשביל דברים שאני עומד לדבר בם? לכל היותר יוכלו לקמץ לי משעתם קצת-זמן שלפנה השנה, לקריאה חטופה והסכמה יתומה, ואחרי-כך גם לניד-כתפים ולאמירה קלושה מתוך תרעומת: "מה בא זה ללמדנו? למה מדפיסין דברים כאלה? קמחא טחינא טחיין". כן הצדק אתם. לא ללמד, לא לחדש, אבל אוי לו לאדם שאינו רוצה אלא בחדשות בשעה שהישנות שהן מוסדות חיינו הולכות ובלות מוקן, באין בדיק וטפוח; הולכות ורפות, הולכות ונופלות...

ליחידים דברי. עוד יש כאלה במחנה היהדות, עדיין לבני השפעתו של רבי ישראל בעולם; מי שהלכו בעקבות היראה לדעת מאין באה.

א.

חולין הם החיים. (לרוב בני האדם). הקדש היא המחשבה והלשון יד להקדש. אוחות בו להרכיבו על-המעשים. לתקנם ולקדשם. וידים מידים שונות. יש לך אחת שהיא רחבה, מלאה, פתוחה; ויש לך אחרת מזו שהיא צרה, גרועה, קמוצה, הנותן ברחבות במלוי ובפתחון סופו שהוא משיב, והנותן בצרות במגרע ובחסכון אינו אלא מצעים. ומה בצע? לפעמים הוא מפסיד יותר מכרי שכרו.

בסתר עליון וצנוע יושבת המחשבה הטהורה, ובלבבה תתפלל, אפלה נא ביד הראשונה כי רבות תשיג וביד השנית אל אפלה.